

Д О К Л А Д

Вх № 46
5-VII.948

на Никола Загоров, представител на Българското пещерно дружество – член на пленума на БНСЗП по работата на комисииите по определяне на всички обекти за защита в страната.

Другари,

БНСЗП си постави широката и голяма задача да издири, определи и картира всички обекти в страната, подлежащи на особена защита. Тази своя задача Съюзът осъществява в съгласие и най-тясно сътрудничество с Министерството на земеделието и горите и съответно със службата за защита на природата. За постигане на поставената задача, Съюзът, след дълго обсъждане, определи осем комисии за различните научни области, тъй като научната работа на Съюза е основата на дейността му. Всяка комисииа е попълнена от най-компетентни люде. Към така изградените комисии се определя по един представител на Съюза да води заседанията и един отговорник-секретар, чиято задача е да събере материала от отделните членове на комисиията, да го систематизира, градира и обобщи с доклад пред заседание на комисиията, като подложка за разискване, на уеднаквяване на гледища и вземане на съответно решение. Това не изключва и общо заседание на всички осем комисиии.

Относно работата на комисииите, обработката на добитите материали и тяхното обобщаване ние тук накратко ще дадем някои препоръки.

БНСЗП, заедно с местния клон "Природа", след дълги обсъждания, реши това дело да се проведе съвместно със службата за защита на природата, поради което на последното заседание на Управителния съвет на дружеството – 1.VI.т.г – бе поканен да присъствува референтът инж. Масъров. Основанията на Съюза за тази процедура са понятни. Координиране усилията за добиване на най-пълни сведения и, главно, поставяне на БНСЗП в целомерна услуга на официалните институции у нас се преценяват като първо условие за успешна и трайна работа.

Подборът на компетентните членове на комисиията се извърши, както се каза най-внимателно, като комисииите се изградиха от проверени и по отечественофротовска линия лица. Може би, ще направи впечатление само това, че повечето от посочените са подбрани от София, но това е понятно, тъй като по-голямата част от нашите учени, полезни за работата ни, се намират вук. Това не бива да се зловижда, тъй като съвсем не се изключват възможностите, за в бъдеще да бъдат привлечени за работа и други лица от провинцията. Освен това, една от предстоящите задачи на клоновете, както и на конгреса, ще бъде попълването и оточняването на картотеката със защитените обекти, за което ще стане реч и по-долу.

Работата на комисииите ще се извърши по начин, щото методът да бъде един и същ, с оглед да се добие максималният резултат от тяхната работа. Преди всички работни членове на комисииите да има първа задача да даде доклад в областта си с у

зание, кои обекти по принцип подлежат на природозащита, като напр. "Шерба" в в Родорпите, фазанарията край Ямбол ^{черната мура} и др., и то мотивирано, като предварително задачите в самата комисия се разпределят съответно между членовете на тази комисия. Нак мотивирано, всеки член на комисия, ще даде конкретно сведения за обекти, които незабавно да се вземат под ефикасно и бързо покровителство, а заедно с това и тези единични обекти в страната, които му са известни, или могат да му станат известни. Напр. "Грамадата" при с. Грамада - Кулско, пещерата при Катуните - скривалище на партизани в Стара планина при с. Бнина, Казанлъкско, "Дикили таш", скалните венци във В. Търново и пр. Не ще и дума, тези сведения ще се допълнят и с конкретни указания, дадени и от нашите клонове по места за отделни дървета, могили, кладенци в природна обстановка, редки цветя и др. Така добитият материал ще се обсъди в специално заседание на съответната комисия като от всички доклади се изработи по общо съгласие на комисията общ доклад от отговорникът-секретар. Този общ доклад ще се прецени и от компетентните места, и главно от Министерството на земеделието и горите, с оглед на нашето стопанство и в пълно съгласие с общата ОФ политика, за да не се влезе в противоречие с използването на нашите природни ресурси. Резултатът от работата на комисията ще се картотекира по обекти, и ще представлява добре подреден архив, както за теоретична обработка, така и като подложка за изработване на специалния Закон за защитените обекти. Независимо от това, картотеката ще представлява инвентарна книга на защитените обекти в страната.

В помощ на тази наша задача ще се явят примерно и научните бригади, какъвто е случая с научно-културната бригада на Българското пещерно дружество "Тодор Павлов", която, имаме основание и кураж да заявим, че е може би една от най-добре уредените и с големи задачи научна инициатива. Научните резултати от тази бригада се турят на разположение на Природонаучните институти при Българската академия на науките. По този начин те стават достойни на всички, които имат интерес към многоликата пещерна наука, даваща неизмерими перспективи за нашето родно стопанство.

Един от обектите, да кежем, е пещерата "Дълбоката яма", дълбока 40 метра отвесно, при с. Челопек, Врачанско, за която ~~да~~ говори в биографията на Ботев Захари Стоянов, че в нея са хвърлени от предатели четири души ботевски четници. Пещерното дружество я посети, и ние дадохме обстоен доклад за по-нататъшна работа. А изучаването на хидрологията на пещерите ще ни обогати с водопроводи и силови централи.

Като отговорник, освен на комисията по пещерите, а така и на комисията по история, археология и етнография, ще си позволя да дам още някои указания и направя известни конкретни препоръки за работа, преди да се поясня за картотеката, закона за защита на природата и продължаване на започнатото дело.

Имаме исторически места, които трябва да бъдат запазени в природната им среда, примерно - "Орлово гнездо", "Шейновската кория" /колкуто е запазена/, които са установени и добили пълна гражданственост у нас. Археоложките памет

1 - 3 -
ници, например, като "Магарският конник", Никополс ад Иструм, църквите в
лъса край Русе и др. са също известни и сравнително запазени. Изобщо на-
шата общественост е проявявала непрекъснат интерес към далечното минало.
Това се отнася и до етнографските обекти - църковища, змейни, оброчища и др.
- които са продължение на стари народни традиции и не се затриват така
лесно. Комисията в този случай ще си постави първом задачата да проучи
онези обекти из нашата новейша история, свързани с героичната съпротива на
народа ни през годините 1941 - 1944. Трябва да се използват своевременно
спомените за тези обекти, докато са още пресни в съзнанието на съвременни-
ците.

Така комисията трябва незаовно да пристъпи към работа и съоре-
дани за тях. Драматичните събития при с. Батулия, Софийско, отрядът "Антон
Иванов", акцията на с. Търничане, Казанлъшко през септемвриските събития
на 1928 година и др. трябва да бъдат проучени във връзка със съвалища,
водени сражения, дадени жертви и пр. По този начин на съответните места
в самите скали или в нарочни надписи с подходящи текстове да се увековече-
чат подвизите на героите. Паралелно с това да се предприемат единични, гру-
пови или масови насаждения от дървесни видове, които нашите дендролози ще
препоръчат. Тези места следва да станат светилища, като бъдат подредени та-
ка, че да бъдат завещани на бъдните поколения за назиждане и национална
гордост. Тук му е мястото да се изтъкне, че за тази цел Съюзът трябва неза-
овно да влезе във връзка със Съюза на бойците против фашизма, както и с
министерството на народната отбрана, за точното установяване на тези исто-
рически места и най-бързото им подреждане и картотекиране.

С така дадените премери ние не изчерпваме работата на комисииите.
Тях даваме само за ръководство на лицата, натоварени да вършат тази отго-
ворна работа.

Макар и до значителна степен техническа, работата по картотекиране-
то на обектите трябва да се извърши от подготвен човек. Картотекирането
следва да се извърши по две посоки: по научни области, както това подсказ-
ват самите комисии /исторически, дендроложки, геоложки и пр./ и второ, по
азбучен ред и поредни номера, т.е. инвентарна книга на защитените обекти.
Така изготвена, картотеката представлява най-голямо удобство за работа и
постепенно и допълнително вписване на нови обекти. Картотеката се дублира
и в Министерството на земеделието и горите - пък и другаде според нужди-
те, - с което Съюзът разменя непрекъснато опит и материал.

След като картотеката добие, поне относително, завършен вид, съста-
вителят на Закона за защита на природата ще има пред себе си материал,
върху който смело може да изгражда.

Картотеката ще се допълня непрекъснато, както от Министерството и
от Съюза, така и от клоновете и отделни лица. В това отношение ще се изпол-
зуват и опитите и резултатите на СССР и други страни.

Картотеката ще ни послужи и за изготвяне на природозащитна карта. За целта ще се изработят специални условни знаци /легенди според случая/ и ще се нанесат съответно на картата. Пълен коментар на природозащитната карта - дадена в бяло и само с изохипси и води - ще бъде самата картотека, а когато условията позволят, тази карта ще се отпечата в повече екземпляри и с кратки коментари ще се разпрети на всеки народен съвет за нагледно ръководство, от което всеки гражданин на страната може да черпи знание и просвета. По места, в картите ще се нанесат и най-малките защитени местни обекти. Така не ще съществува извинението, че не се знае кой от обектите е строго защитен.

Неоснователно е опасението, че защитата ще обхване много обекти и ще се яви пречка в стопанския живот на страната. Като се имат предвид националните паркове - резервати /заповедници в СССР/, народните паркове и др. става ясно, че претрупване на защитени обекти няма да има.

На някои може да се види, че тук ние изграждаме една бюрократична система. Като се знае, че заедно с научната си работа ние изработваме и една точна научна статистика за защитените обекти, подобно прибързано заключение лесно ще отпадне. Да не се забравя, че ние днес, подпомогнати от новата държава, сме първите пионери в това дело, и трябва да имаме амбицията да го извършим изцяло и с успех.

Само с много любов към задачите на Съюза и чрез добросъвестен постоянен труд ние можем да постигнем в нашата млада република за къс срок това, което прогресивните държави са вече успяли да осъществят в областта на природозащитното дело.

София, 3 юли, 1948 год.

Представител на Българското нещерно дружество и член на президиума на БНСЗП : *И. Загородов*